

שיל"ת

קונטרס

דפידשנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ד זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י
ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

גליון י' פרשת בשלח חודש שבט שנת ה' תשפ"א לפ"ק
פסחים סב.סח:

קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה
במייל ניתן לפנות לכתובת המייל

sh0533132203@gmail.com

לתרומות ולהנצחות וכן בכל ענייני הגיליון ניתן
לפנות

להר"ר זלמן חיים הומינר בפל'

053-3132203

בברכה מערכת דפירשנו

נ.ב. הביאורים והערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות ולכן
נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב לכתובת מייל

sh0533132203@gmail.com

דף סב ע"א

א. בגמ' דאילו איטמי חד מאברים

האי דאיטמי שרינן ליה ואידך

אכילנן ליה. צריך ביאור במאי

מיירי, דאם בבחמה שלימה

דאבריה מחוברין מיירי למה לא

יטמאו כולם הרי חדא בחמה

הוא ואיך שייך לומר דהאבר

הוא דנטמא ולא שהבחמה כולה

נטמאה, ואלא תאמר דמיירי

כשכבר אבריה מחולקין מה

חידוש יש בזה דלא כולם

נטמאו, וכי משום דבאו מבחמה

אחת צריכים כולם ליטמאות,

וגם איך נלמד ממנו דכך הדין

בערלה, דמה דמיון יש כאן הרי

בערלה מיירי שבאחד מן

העבודות חישב לערלים ומניין

לנו דלא יפסול, הרי בזה לא

שייך לחלק כבאברים מחולקים

לגמרי, וצ"ע.

ב. בגמ' רישא בטומאת בשר

וסיפא בטומאת גברי א"ל אין

שם טומאה קפריך. היינו דאין

ביאור תירוץ זה כבכל הש"ס

דבאמת מיירי בסיפא בדבר

אחר ממה דמיירי ברישא, דהרי

זה לא יתכן, דהא הסיפא הוא

רק ביאור על הלימוד שלמדו

ברישא, אלא תירוץ הגמ' הוא

דהראיה הוא מטומאת גברי

אבל לא מיירי בטומאת גברי,

והיינו דאפי' דכאן מיירי

בטומאת בשר אפשר להביא

ראיה מטומאת גברי דשם

טומאה חדא הוא.

דף סב ע"ב

ג. בגמ' דתנן פסח הבא בטומאה

נאכל בטומאה שלא בא

מתחילתו אלא לאכילה. היינו

דזה ודאי דמה דהותרה הפסח

בטומאה כלל בתוכו היתר

לאוכלו בטומאה דהרי לא

נאמרה עיקר פסח אלא לאכילה,

והוא כמו דאמרינן לעיל

דבנטמא בשר וחלב קיים אין

דינו כבשאר קרבנות דדי בחלב

לבדו שלא נטמא, אלא דכיון

דחבשר א"א לאוכלו אין זה

קרבן פסח כלל ולכן אינו זורק

את הדם, דעיקר פסח לאכילת

מנוייו הוא בא.

ד. בגמ' ואמאי נימא הואיל

ובזמנו פוסל שלא בזמנו נמי

פוסל. וביאר רש"י בד"ה שלא

בזמנו דנימא הכא הואיל ואלו
 זמנו הוה ושחיט לשמו מיפסיל
 הכא נמי ליפסיל כדקאמר גבי
 ערל הואיל ואי הוי מל פסיל
 השתא נמי פסיל. וצריך ביאור
 מה הראיה מערל הרי שם יש
 בידו לעשות מעשה למול עצמו
 ולכן גם אם לא עשה כן מ"מ יש
 לו ליפסל משום הואיל, וכן בכל
 מקום דאמרינן הואיל היינו דיש
 בידו לעשות מעשה ולכן גם
 בלא לעשותו אמרינן הואיל,
 אבל כאן דמיירי שהוא לא
 בזמנו מה בידו לעשות עכשיו
 דלכן נאמר הואיל, הרי
 המציאות הוא דעכשיו אין זה
 זמנו ולמה יפסל. ועיין בתוס'
 דביאר דיש בידו להמתין עד
 זמנו ולכן גם עכשיו יש לו
 ליפסל. אבל גם תירוצו צריך
 ביאור דזה אפשר לפרש רק
 באופן שעושה קודם זמנו וכמו
 שמביא שם דשוחטו בי"ד
 שחרית, אבל באופן ששוחטו
 אחר זמנו לא שייך לומר הואיל
 דכי בידו להמתין עכשיו עד
 שיבוא זמנו, הרי מיירי שכבר
 שוחטו ועד שיבוא זמנו כבר
 יתקלקל כל הבשר, וא"כ למה

לא חילקה הגמ' בין לפני זמנו
 ללאחר זמנו, וצ"ע.

ה. **בגמ' א"ל הואיל וצורבא**
מרבנן את תא ואימא לך. קשה
 דכי אם הוא לא היה צורבא
 מרבנן אין לו לר' יוחנן להסביר
 לו החילוק, וכי לאדם פשוט אין
 מלמדים תורה. ואולי אמר לו כן
 רק להפיש דעתו אחר שאמר לו
 שאין הוא חכם כברוריה וכ"ש
 שלא יוכל ללמדו בג' ירחי, לכן
 אמר לו דצורבא מרבנן את,
 ובאמת לכל אדם היה לו ללמד
 החילוק דתורה מונחת בקרן
 זוית וכל הרוצה יבוא ויטלה.

ו. **בגמ' לשמו ושלא לשמו ישנו**
בד' עבודות לאוכליו וכו' לשמו
ושלא לשמו ישנו בציבור
כביחיד לאוכליו וכו'. צריך
 ביאור למה בשביל חילוקים אלו
 נחלק בדינם דבלשמו ושלא
 לשמו פסול ובאוכליו ושלא
 לאוכליו כשר, וכי בשביל שישנו
 בד' עבודות ובציבור כביחיד יש
 לו ליפסל יותר. ולגבי ד' עבודות
 יש לתרץ דכיון דאפשר לחלק
 דמחשבת שלא לשמו היה באחד
 העבודות הללו לבדה ורק
 בעבודה אחרת חישב לאוכליו,

לכן יש לפוסלו דהא חדא עבודה
היה כולה בפסול, ומשא"כ
במחשבת אוכלין דהוא רק
בשחיטה כיון דבעבודה זו חישב
על שניהם ולא היה כולה בפסול
לכן כשר הוא, אבל לגבי החילוק
של ישנו בציבור כביחיד קשה
למה בשביל זה יפסל בלשמו
ושלא לשמו. ואולי רק משום
דהוא פסול חמור יותר דגם
בציבור יש פסול זה לכן גם
בחישוב על לשמו יחד עם שלא
לשמו פסול אפי' דחישב גם
מחשבה המכשירו.

דף סג ע"א

ז. **בגמ' לימא קסברי אחרים אינה
לשחיטה אלא בסוף וכדרבא
דאמר רבא עדיין היא מחלוקת.
היינו דלרבא גם באופן שאמר
חציה עולה וחציה שלמים נחלקו
בה ר"מ ור"י דלר"מ הרי זו
תמורת עולה דהוא סבר דאפי'
דכבר מתחילה אמר רק חציה
עולה וא"כ משמע מדבריו
דמקום הניח גם לשלמים, מ"מ
לר"מ כיון דחל עליה שם עולה
הוא פושט בכולה ואין שם
שלמים חל עליו, והוא משום**

דלרבא ר"מ סבר דאינה
לשחיטה אלא לבסוף ולכן חל רק
מה דאמר חציה עולה, אבל אי
סברין דישנה לשחיטה מתחילה
ועד סוף היו חלים שניהם דיש
זמן לשניהם לחול, וא"כ יקשה
מכאן לאביי דאמר דלר"מ ישנה
לשחיטה מתחילה ועד סוף,
דלשיטתו גם לר"מ היה על
שניהם לחול.

ח. **במשנה ובמועד לשמו פטור
שלא לשמו חייב ושאר כל
הזבחים בין לשמן בין שלא
לשמן חייב. לכאורה צריך
ביאור למה יהיו שאר כל
הזבחים חמורים מפסח עצמו
דלשמו הוא פטור. והטעם הוא
דר"ש למד כן לקמן מזבחי זבחי
דבזמן דליכא זבח מחייב אזבחי
דהיינו שאר זבחים, אבל על
פסח שלא בזמנו אין לימוד
לחייבו.**

ט. **בתוד"ה המתכוין לומר תרומה,
אפי' אי דברים שכלב אינם
דברים וכו'. ביאור דברי התוס'
קצת קשה ונראה לבארו כך,
דתוס' מקשה למה כאן אמרו
דהתכוין לומר תרומה ואמר
מעשר לא אמר כלום, הרי אם**

דברים שבלב אינם דברים וכמו שראינו לגבי ההוא דזבין נכסיה, למה אמרו דלא אמר כלום הרי מה שהתכוין לומר הם דברים שבלב ואינם דברים ומה שאמר מעשר אין כאן דבר הסותרו והיה לנו לעשותו מעשר כדבריו. וזה תירץ תוס' דאמת הוא שמה שהתכוין לומר תרומה הוא דברים שבלב ואינם דברים ואין זה סותר דבריו שאמר מעשר, אבל כיון דמה דאמר מעשר הוא עצמו טעות בדיבורו אין לו לחול ולכן אמרו דלא אמר כלום.

דף סג ע"ב

י. בתוד"ה או לאחד, אומר ר"י דלא מיחייב בעל החמץ. עיין ברעק"א דהקשה על תוס' דלמה לא יהא חייב בעל החמץ גם אם הוא אינו השוחט או הזורק הרי לשחיטה בעינן שליחות וא"כ בעל החמץ נכלל בלא תשחט וחייב בשוחט דהא השוחט השליחות שלו עבד, וגם הוי לאו שיש בו מעשה דהוא נחשב העושה וכן יש לו ללקות, ואין לומר דאין שליח לדבר עבירה דהא בשוגג הוי שליחות. והביא

שם בדברי ר' אמי בגמ' לבאר ונראה דכך יש גם לתרץ הקושיא על תוס', דמיירי כאן בשוחט שהוא מזיד דידע שיש לאחד מבני חבורה חמץ ולכן אין זה שליחות דהרי הוא לדבר עבירה ובאופן כזה רק השוחט עובר ולא בעל החמץ. אבל א"כ קשה דהא לעיל בע"ב בד"ה השוחט כתב תוס' דאפי' דעובר על לאו בשוחט על החמץ מ"מ הפסח כשר, ואם בשוחט במזיד מיירי למה יהא הפסח כשר ויוצא בה ידי חובתו, הרי בטל שליחותו של השליח ולא שוחטו בשליחותם ואיך יצאו המנויין ידי חובתם בפסח זה, וקשה לומר דרק בעל החמץ בטלה שליחותו והוא לא יצא ידי חובתו ומשא"כ שאר בני חבורה יצאו ידי חובתם ולא תתבטל שליחותם, דהא חדא שליחות הוא, וגם אם נכון הוא היה לתוספתא שם לחלק בין בעל החמץ לשאר בני חבורה ולא משמע לחלק שם כן. ואולי אפשר לומר דשם מיירי בשחשוחט שוגג הוי וממילא לא בטלה שליחותו ובאמת גם בעל

החמץ יהא חייב שם. אבל קצת קשה דלא חילקו שם בתוספתא בין שוגג למזיד ומשמע דבכל גוונא יוצא בה ידי חובתו, וצ"ע.

דף סד ע"א

יא. בגמ' מאי טעמא דר"י אמר לך זבחי זבח המיוחד לי ומאי ניהו תמיד. לכאורה קשה דאם זבחי היינו תמיד מניין לו לר"י דגם על פסח עצמו יש איסור לשחוט בעוד החמץ באן. והביאור הוא דהפסוק דכתיב בו לא תזבח הוא מיירי בתמיד, אבל יש פסוק נוסף דכתיב בו לא תשחט והוא מיירי בפסח דהא כתיב שם בהדיא אח"כ זבח חג הפסח.

יב. בגמ' טעמא דשלא לשמו הא סתמא פטור. לכאורה קשה דהא אפשר למידק מן הרישא איפכא דטעמא דלשמו פטור אבל סתמא חייב ולמה דייק דווקא מן הסיפא. ועיין בתוד"ה טעמא דכבר הקשה כן ולכן גרס גירסא אחרת בסוגייתנו, אבל לרש"י דכן גרס כלפינו קשה. ונראה לתרץ דכיון דלר"ש למדו לעיל דבזמן דליכא זבח מחייב רק אזבחי, לכן נראה לגמ' דהדיוק

מן הסיפא נכון יותר, דהרי סתמא הוא לשם פסח וא"כ למה יהא חייב הרי שלא בזמנו רק על זבחי מחייב, ולכן דייקו רק מן הסיפא וא"כ קשה דפסח בשאר ימות השנה שלמים הוי.

יג. במשנה שורה שכולה כסף כסף וכו'. צריך ביאור הלשון שנקטה משנתינו, דאם לומר דבעינן שורות שאינם מעורבות היה לה לומר שורה כולה כסף ושורה כולה זהב, וכשאמר שורה שכולה כסף כבר ידעינן דכולה כסף ולמאי בעינן להוסיף עוד פעם כסף, וכן בזהב קשה. ונראה ביאור הלשון הוא שכבר היו שורות שלא מעורבות דהיינו שורה שכולה כסף וכו', וזה אמרה המשנה דאסור לזה שעומד בכסף לעבור עכשיו לשורה של זהב וכן להיפך דבעינן דתהא רק כסף או רק זהב.

יד. במשנה ר"י אומר מימיהם של בת שלישית לא הגיעו לאהבתי וכו'. עיין במפרשים דביארו מה הוא דדווקא לאהבתי לא הגיעו. ונראה לבאר דזה אמרה המשנה דאלו שבאו בסוף ולא

דף סד ע"ב

רצו להיות ראשונים לא זכו להגיע לדרגה של אהבתי כי ישמע ה', דאם אוהבים היו כבר בכת הראשונה או לכל הפחות בשניה היו מגיעים. ואולי לכן כתיב אח"כ דכת שלישית במקומה עומדת דבזה שנשארו שם יזכו לראות פני אלוקים ויגיעו לאהבת ה'.

טו. בתוד"ה קראו את ההלל בא"ד ואומר ר"י דה"פ אין אומרים שירה בשעת הקרבת קרבן וכו' ועיקר שתיה ושמחה היינו בשעת אכילה. לכאורה קשה דהא גם כאן מיירי בהקרבת קרבן פסח וא"כ איך אמרו שירה בלא יין דהרי בהקרבת קרבן כותב תוס' דכן בעינן על היין. וראיתי מבארים דכוונת התוס' לאכילת הקרבן ולא לשעת הקרבנו גרידא, וכמו דכתב דבעינן יין דמשמח ועיקר שתיה ושמחה הוא בשעת אכילה, וזה מיירי באכילת מזבח וזה אין בקרבן פסח ולכך אין צריך יין לשירה זו. וכך גם כתב תוס' בהדיא בברכות (לה. בד"ה שאין אומרים).

טז. בגמ' א"ר יצחק אין הפסח נשחט אלא בג' כתות של ל' ל' בני אדם מ"ט קהל ועדה וישראל. צריך ביאור דהא במשנה למדנו דכל אחד מג' אלו הוא כת בפני עצמה, דקהל כת הוא וכן עדה וישראל, ואם ג' כתות מחולקות הם איך שייך לומר דבכל כת בעינן ל' כשלושתם, הרי היה לו לומר דכל כת י' בני אדם הוא דבכל כת כתיב אחד מאלו הלשונות, וא"כ מאי מספקא לן שייך הכא, דודאי די' בכל אחד הוא דבעינן. ואולי גם המשנה שאמרה דהפסח נשחט בג' כתות אמרה כן מחמת הספק ולא דפשוט לה דכן הוא.

יז. בגמ' מאי טעמא אילימא דילמא שקלי דדחבא ומעיילי דכספא הכא נמי דילמא וכו'. עיין בתוס' רי"ד דביאר כאן הגמ' דהחשש היה שיבואו רמאים ויקבלו מן הכהן כלי של זהב ויחזירו של כסף ולכן עשו שורה רק של זהב ושורה רק של כסף, ועל זה הקשו דהא גם בשל כסף יכולים להחזיר במקום שזה

מאתיים כלי ששוה מאה, ולכן תירצו דשפיר טפי והיינו דליופי עשו כו ולא מחשש הרמאים. ונראה דלפי ביאורו של תוס' רי"ד אפשר לומר דגם בתי' הגמ' דשפיר טפי לא חזרה בה דמחשש הרמאים עשו כן, אלא דתירצו דאע"פ דגם בשל כסף יש עדיין חשש מ"מ זה שחילקו אותם לשורות הוא עדיפא מלא לעשות כלום דאז יכולים ברמאותם לגנוב של זהב ולהחזיר של כסף במקומו. אבל א"כ קצת קשה דלמה נקטה המשנה לשון אלא, דלרוב כשנקטינן אלא כוונת הגמ' לחזור בה ממה שאמרה קודם.

יח. בגמ' דמו לא נאמר אלא דמם וכו' למד על בכור ומעשר ופסח שהן טעונים מתן דמים ואימוריין. היינו דמכאן לר"י הגלילי למידים דפסח הוא בזריקה דבבכור כתיב תזרוק. אבל ר' ישמעאל סבר דפסח בשפיכה והוא סבר דרק בבכור מיירי כאן ועיי"ש בדבריו. וצ"ע דלמה לא יאמר ר' ישמעאל דמה דנאמר כאן בלשון רבים הוא כדי לרבות רק מעשר ולא

פסח, ולמה ליה לפרש הדברים דרק בבכור איירי.

יט. ברש"י ד"ה אי נימא דילמא בסו"ד והוה ליה מורידין בקודש. צריך ביאור לרש"י דהחשש הוא משום מורידין בקודש, דמאי חשש איכא דבכסף יחזיר של מאה במקום של מאתיים, דלכאורה היו יכולים להשתמש בביהמ"ק בשל כסף שכל כלי הכסף שווים בשוויים וכן בשל זהב ואז לא יהא חשש דבמקום של מאתיים יחזיר של מאה. ועיין לעיל דהבאנו ביאור של תוס' רי"ד דהחשש הוא לרמאים וא"כ לא יקשה מידי דהא הם יכולים להחליף ולהחזיר כלי ששוה פחות, אבל לרש"י קשה, וצ"ע.

דף סה ע"א

כ. בגמ' אמר רב חסדא שלא ברצון ר' אליעזר דאי רבנן וכו'. קשה דאם כו"א איירי למה אמרו דהוא שלא ברצון חכמים הרי ר"א שמותי הוא וגם רבנן נחלקו עליו וא"כ הרי זה ברצון חכמים וברבנן, וצ"ע.

כא. בגמ' בשוגג בשבת חייב
חטאת הזיד ביו"ט לוקה את
הארבעים. צריך ביאור למה
 בשבת הביאו רק מקרה של
 שוגג וביו"ט הביאו רק מקרה
 של מזיד, וגם מה באמת הדין
 בשבת במזיד. והביאור הוא
 דבאמת בשבת אם הזיד יש בה
 כרת דבדאורייתא מיירי, והביאו
 רק מקרה של שוגג שהוא יותר
 שכיח, וביו"ט כיון דאין בו
 איסור דאורייתא לא שייך בו
 חיוב על שוגג ולכך הביאו בו
 מקרה של מזיד דבו מדרבנן
 לוקה את הארבעים.

כב. בתוד"ה המכבד והמרבין בא"ד
ותימא לר"י דא"כ אמאי מחייב
ר"א כיון דיכול להיות בלא
גומות. קשה דכי א"א לומר
 דר"א סבירא ליה כר"י דדבר
 שאין מתכוין אסור ולמה תימא
 לר"י מה דמחייב ר"א. ועיין
 במהרש"א דביאר דאפי' אם
 נאמר דר"א כר"י סבירא ליה,
 מ"מ גם ר"י מה דהוא אוסר הוא
 רק מדרבנן אבל מדאורייתא
 לכו"ע דבר שאין מתכוין שרי,
 ומכך דר"א אוסר כאן
 מדאורייתא דאמר שבשבת

בשוגג חייב חטאת דהיינו
 מדאורייתא לכן תימא לר"י
 אמאי מחייב.
כג. שם בא"ד ונראה לר"י דבהא
פליגי דר"א סבר וכו' מיחייב
לר' יהודה הואיל והשוה גומות
לבסוף. קשה למה כתב תוס'
 דר"א מחייב רק לר' יהודה, הרי
 אם סבר ר"א שהוא מתכוין
 להשוות גומות גם לר"ש יש לו
 לחייב, דהא ר"ש רק באין
 מתכוין שרי, אבל במתכוין גם
 לר"ש אסור, והיה לו לומר
 דלכו"ע מחייב ר"א, וצ"ע.

כד. שם בא"ד אי נמי דלר"א
דאיכא איסורא דאורייתא
בכיבוד דעלמא גזרינן עזרה
אטו כיבוד דעלמא. היינו
 דדווקא במשנה מיירי ר"א
 באיסור דאורייתא ומשום
 דמתכוין הוא להשוות גומות
 וכדלעיל, אבל כאן בעזרה אין
 איסור דאורייתא דאין בו גומות
 ורק אטו כיבוד דעלמא הוא
 דאסור. ולפי זה יש חילוק גדול
 בין ב' התירוצים בתוס', דלתי'
 א' דשייך גומות בעזרה האיסור
 הוא דאורייתא לר"א, ולרבנן
 אפי' שבות אין בה, ומשא"כ

לתי' ב' מה דלר"א הוא אסור זהו משום שבות, ולרבנן אין שבות במקדש. ועוד אפשר לפרש שיטת רבנן לתי' ב' דבסתם אפשר דכן סברו דיש שבות במקדש, רק דכאן דהגורם לאיסור שבות דהיינו הגומות אינו שייך במקדש לכן סברו דאין שבות זו במקדש.

כה. בתוד"ה שמא בא"ד ודווקא מדם הראוי להתקבל פריך אבל דם התמצית כמים בעלמא חשיב. היינו דקושיא זו דאסור להעלותו על גבי מזבח זה לא הקשו מדם התמצית דהא הוא כמים בעלמא ואינו אסור בהעלאה על המזבח, אבל אח"כ כן הקשה מדם התמצית דהדם שהתקבל בטל בו ברוב ואיך יצא בזריקה זו.

דף סה ע"ב

כו. בגמ' בהולכת אברים לכבש ובהולכת דם מיהא חיכי אזלי דמפגי אאיצטבי. לכאורה קשה דאם אפשר לתרץ דהיו הולכים על גבי איצטבא למה בעינן למצוא דבר שאינו עבודה ולבאר איך הלכו עד

ארכובותיהם בדם, הרי אפשר לומר דבכולם אאיצטבא אזלי. והביאור הוא דכיון דלחכמים בעינן לילך עד ארכובותיהם בדם ואדרבא שבה הוא להם לילך כן, לכן בעינן להוקים דמיירי בדבר שאינו עבודה ולכך היו יכולים לקפל בגדיהם למעלה ולא להתלכלך מן הדם אבל בעבודה כן בעינן לילך עד ארכובותיהם בדם.

כז. בתוד"ה אטו במגם בא"ד משום דחתם בפרים והכא בכבשים. לכאורה צריך ביאור למה בכבשים בעינן לשאול שוב ולא די בכך שהקשו כן בפרים. ונראה דלא משום צריכותא מיירי כאן דלכן בעינן להקשות שוב בכבשים דבאמת אין צריכים כלל להקשות פעמיים, רק דבמנחות עצמם להקשות פעמיים באותו עניין את אותו קושיא זהו פשוט דאין מקשים ולכן אמרו דבמנחות לא הקשו, דהא גם בפ' שני שעירי מיירי במנחות, אבל לגבי עניין אחר כן רגילות להקשות פעם נוספת קושיא שיש במקום אחר.

פרק ו'

ידעו אם פסח דוחה את השבת.

לכאורה קשה דאיך שייד שישכחו הלכה הנוגעת למעשה מידי כמה שנים, ועוד הא בהדיא כתיב במועדו ובפשיטות ביאורו הוא לעשותו בזמנו ואיך לא ידעו. ויש שביארו דמקור ההלכה ממועדו שכחו אבל ההלכה למעשה כן ידעו, אבל לא משמע כן מדברי הגמ' דכתיב בה בהדיא דלא ידעו אם דוחה כלל, וגם איך לא הבינו משמעות הכתוב במועדו וכו"ל. ובאמת קושיא זו לא קשה דהא גם לקמן לא למידים דתמיד דוחה את השבת ממועדו אלא מעולת שבת בשבתו, משמע דאין זה מוכרח דמועדו היינו גם בשבת, אבל איך לא ידעו ההלכה למעשה כן קשה. ונראה דנתעלמה היינו דמשמים העלימו מהם ואינו בדרך הטבע, וכמו שמצינו במרע"ה דנתעלמה הלכה מיניה לגבי דקנאים פוגעים בו על מעשה זימרי, וזה היה מן השמים ליתן גדולה להלל, וכן משמע בירושלמי.

כה. במשנה א"ל ר"א מה זה יהושע מה ראה רשות למצוה. קשה דלמאי נפק"מ אם ביו"ט מיירי ברשות או מצוה העיקר הוא מה דלמדנו משם דאין לומר ק"ו של שבות למלאכה ושייד להתיר במלאכה ולאסור בשבות, וכך יש לנו לומר גם לעניין מצוה דאין לומר ק"ו שבות ממלאכה, וצ"ע.

כט. בתוד"ה אלו דברים בא"ד ותירין ר"י משום דהוי בכלל הקטר חלביו שאינו יכול להפשיט וכו'. היינו דשם חזינן דלר"י בן ברוקה כל ההיתר להפשיט הוא רק כדי שיוכלו להוציא האימורין שלו ולהקטירם, ולכן התיר להפשיט רק עד החזה דבכך די כדי להוציא האימורין, וגם רבנן דהתירו יותר לא התירו מן החזה ואילך להפשיט כדרכו אלא בחתיכות קטנות ואינו אסור דאין דרך הפשטה בכך.

דף סו ע"א

ל. בגמ' פעם אחת חל ארבעה עשר להיות בשבת שכחו ולא

לא. בגמ' מיד הושיבוהו בראש ומינוהו נשיא עליהם. צריך ביאור דכי משום דידע הלל הלכה אחת שנשתכחה מהם כבר מוכרח דגדול הוא מהם דלכן מינוהו נשיא עליהם. והביאור הוא דהנשיא היה הגדול שבדור ועד עכשיו חשבו דבני בתירה גדולים מכולם, אבל כשהגיע הלל וראו שמשום ששימש שני גדולי הדור מדור קודם הוא יודע התורה בשלימות יותר מהם והלכה זו לגבי פסח היה רק דוגמא לכך, לכן מיד מינוהו נשיא עליהם. והוא כמו דכתיב ברש"י (סוכה כ.) דמה דאמרו דבתחילה כשנשתכחה תורה מישראל עלה עזרא מבבל וחזר ויסדה ואח"כ כשחזרה ונשתכחה עלה הלל ויסדה, והיינו דלא נשתכחה תורה ממש אלא שהם יסדוהו בשלמותה, וזה ראו כאן דהלל יכול להתחזרה לשלמותה.

לב. בגמ' אמרו לו ר' שכה ולא הביא סבין מער"ש מהו אמר להן הלכה זו שמעתי ושכחתי. קשה דלעיל מה דשכחו בני בתירה ההלכה ירדו מנשיאותן

בשביל כך ונתנוהו להלל, ולכאורה במאי נשתנו בני בתירה מהלל הרי גם הוא שכח הלכה לגבי סבין. ויש לומר דלשכוח הלכה כאם לעשות פסח בשבת או לא זה דבר חמור וגדול ולכך בעינן למנות מי שגדול מהם, אבל הלל שכח רק הלכה צדדית אם השוכח סבין יכול להביאה בשבת, ובשביל זה אין מורידין מן הנשיאות, ועוד דמה נעבידעכשיו וכי עדיף שיחזירו מי שאינו יודע שני הלכות, דהרי גם הם לא ידעו ההלכה בזה ולכך שאלו אותו, ולכן לא הורידו אותו מנשיאותו.

לג. בגמ' אלא הנח להן לישראל אם אין נביאים הן בני נביאים הן וכו'. קשה דהרי שאלתם היתה דמי ששכח מה יהא דינו ואיך הוא אמר להן שנראה איך נוהגים ישראל, דאיך שייך שיסמוכו על ישראל שיעשו דבר שלכתחילה הוא אסור וודאי אין לומר על כאלו אנשים דבני נביאים הם. ועיין בתוס' רי"ד דהוסיף והקשה דלמה לא הכריז שכולם יביאו לפני שבת ושלא יצטרכו להביא בשבת כלל.

ותירץ דבאמת ידע הלל דאפי' לכתחילה מותר להביא הסכין בשבת רק שלא זכר באיזה אופן מותר, ולכן אפי' דשאלתם היתה על דיעבד הוא אמר דלכתחילה מותר להביא ולכך אין צריך להכריז להביא קודם שבת הסכין, דרק מי שאינו יודע ההיתר איך להביאו בשבת צריך להביא קודם. וממילא מתורץ איך נסמך הלל על ישראל שיביאו בשבת דלכתחילה באמת מותרים בכך. ולפי זה יש לתרץ מה שהקשינו לעיל דגם הלל שכח הלכה ובמאי גדול הוא מבני בתירה. והביאור הוא דהוא כן ידע ההלכה דמותרים להביא הסכין בשבת רק האופן איך להביאו שכח, ומשא"כ בני בתירה לא ידעו כלל אם יש לעשות הפסח בשבת.

לד. **בגמ' אילימא משום דכתיב ביה במועדו פסח נמי הא כתיב ביה מועדו.** היינו דמכך דהלל לא למדו ממועדו אלא מגז"ש מתמיד משמע דלא ממועדו הוא דלמד דבשבת מותר לשוחטו דא"כ למאי בעינן הגז"ש

מתמיד, דהרי בפסח עצמו כתיב במועדו. אבל קשה דבאמת מה הטעם דלא למד הלל דבר זה ממועדו ומפסח עצמו, הרי משמעות מועדו הוא דבכל אופן יש לעשות הפסח במועדו. ועיין ברש"י דכתב דהוא סבר דמועדו היינו רק כשהוא בהיתר אבל כשהוא בשבת לא מוכרח מכאן דעושהו במועדו.

לה. **בתוד"ה תוחב בא"ד ויש לומר שהקדישום השתא.** קשה דאיך שייך שיקדישו עכשיו הרי לקמן אמרינן דאסור להקדיש בשבת ורק בחובות הקבוע להן זמן התירו, אבל סבין זה איך שייך שיקדישו בשבת הרי אין זה חוב הקבוע לו זמן, וא"א לומר דהקדישו לפני שבת דא"כ גם היה זוכר להביאו לפני שבת ולא היה צריך לתוחבו כלל בצמרו. ועיין לעיל דהבאנו תוס' רי"ד דבאמת לכתחילה הוא דמותר להביאו בשבת באופן שתוחבו בצמרו, וממילא כן שייך לתרץ דמיירי שהקדישו קודם שבת ואח"כ בשבת מביאו באופן שתוחבו בצמרו.

דף סז ע"ב

לו. בגמ' היינו דקא בעי מיניה דבר שיש להן חיתור מן התורה וכו' מאי אמר להן הלכה זו שמעתי ושכחתי. משמע מדברי הגמ' כאן דרך בדיעבד הוא דהתירו דעוקרים האיסור שבות כדי שיוכלו לעשות הפסח שהוא מן התורה, אבל לכתחילה ודאי שאסור לעשות כן. וא"כ יקשה על דברי התוס' רי"ד שהבאנו לעיל דכתב דאפי' לכתחילה מותר להביא הסכין כלאחר יד, ודלא כדמשמע כאן, וצ"ע.

לו. בגמ' אם נביא הוא נביאותו מסתלקת הימנו מאלישע. היינו דממשה לא הביא ראייה על נביא דלא מצינו שנביאותו נסתלקה ממנו ולכך הביאו ראייה מאלישע שכן נסתלקה ממנו. אבל באמת צריך ביאור למה במשה לא מצינו שגם נביאותו נסתלקה הרי כאן משמע דשניהם מסתלקים כשהוא כועס. ואולי רק אחד מהם מסתלק בכעסו או חכמתו או נביאותו והוא תלוי במאי נצרך לו יותר באותו זמן. או יש לתרץ דבאמת שניהם נסתלקו ממנו

רק דלא מצינו כן בהדיא ולכך הביאו מאלישע דשם כתיב בהדיא כן. לח. ברש"י ד"ה לא בחר בא"ד ואע"ג דהאי מעשה דמשיחה קדים לרגזנות וכו' ומפני שגלוי לפניו שהוא רגזן מאסו. קשה דהרי בישמעאל מצינו דבאשר הוא שם עבדין ולכך לא נענש והצילו הקב"ה ממיתה, ואם בישמעאל כך כ"ש בצדיק כאליאב דלא מצינו בו דופי אחר כיון דעכשיו עדיין לא היה מעשה הרגזנות למה לא יעלה לגדולה. ואפשר דלמלט מעונש לא מענישים קודם למעשה ולכן בישמעאל הצילו הקב"ה ממיתה, אבל למנות לגדולה גם קודם למעשה לא ממנים. אבל קשה דאיך משה ואלישע כן עלו לגדולה הרי גם בהם מצינו שכעסו אח"כ, וצ"ע.

דף סז ע"א

לז. בגמ' וטמא מת מותר ליכנס למחנה לוייה. וביאר רש"י דהיינו כל הר הבית חוץ לחומת העזרה. ומה דהר הבית נקרא מחנה לוייה הוא משום דבמשכן

היו הלווים חונים מסביב למשכן, ולכך גם בביהמ"ק נשאר דין סביבות ביהמ"ק כמחנה לוי' במשכן, ולשם אסור למצורע ולזב ליכנס אבל לטמא מת מותר.

מ. בגמ' וכל טמא לרבות טמא שרץ וזב חמור מטמא שרץ. היינו דמכך דעכשיו ריבה שרץ א"כ קשה למאי בעינן למיכתב זב הא אם שרץ משתלח כ"ש זב החמור משתלח. אבל קשה דאולי לכן כתב זב דאם לא היה כותבו הו"א דמוכל טמא נלמד דזב משתלח ולשרץ לא היה לנו לימוד, ולכן כתב זב כדי לחדש דגם שרץ משתלח. וכן לקמן בע"ב דלמידים מצורע מבעל קרי ובעל קרי למידים מוכל זב, גם יש להקשות דהא אם לא היה כתוב מצורע היינו למידים מוכל זב מצורע ולא בעל קרי ולכך כתבו מצורע שנרבה בעל קרי דגם הוא משתלח, וצ"ע.

מא. ברש"י ד"ה נתקו לעשה, ואע"ג דלאו בתר לאו כתיב ע"כ לנתוקי לאו אתא. היינו דמה דאמרינן בכל הש"ס לאו הנתק לעשה ראיתי מבארים דהוא

מיידי שהעשה בא מכות הלאו דא"א לעשות העשה בלא לעבור על הלאו קודם, וכגון בלאו דלא תגזול דרק אם עבר על הלאו וגזל יש לו עשה דוהשיב את הגזילה ולכן אין לוקין על הלאו דלכך נתקו הכתוב לעשה דלא ללקות עליו, אבל כאן דאפשר לקיים את העשה בלא לעבור על הלאו אין זה ניתק לעשה. ועיין בתוד"ה הכתוב דמדברי ר"י משמע דכל עשה שבא אחר לאו הוא בא לתקנו ולא רק אם הוא בא מכוון, אבל מ"מ קשה דכאן הלאו הוא אחר העשה ולא לפניו. וזה תירץ רש"י דמוכרח דעשה זה לניתוק ללאו אתא דהא כבר יש כאן עשה אחרינא ולמאי בעינן עוד עשה אם לא לנתוק הלאו. אבל קשה דהא לקמן אמרו דרב חסדא כר"ש סבירא ליה והוא אמר דאין צריך לומר כלל מחוץ למחנה מושבו דהא כבר למדנו לחלקם למחנה שניה ושלישית מכך דכתיב טמא זב ומצורע וממילא הוא מיותר רק לנתק לעשה וא"כ מה קשה לרש"י

כלל למה הוא הוי נתוק לעשה, וצ"ע.

מב. בתוד"ה מאי חומרא בא"ד
אלא ניהא ליה למינקט חומרי
דלא מצי למימר לחו בסמוך.
ועדיין צריך ביאור מאי ניהא
ליה בזה יותר. ועיין רש"ש
דתירץ באופן אחר דלכן הביאו
כאן חומרות אלו דהם דדינים
הנוהגים אפי' בראיה ראשונה
של זב, ומשא"כ החומרות
שהביאו לקמן הם נוהגים רק
בזב שראה ג' ראיות. ונראה
לומר דזהו גם כוונת התוס' דלכן
ניהא ליה לומר חומרות אלו
שא"א להביאם לגבי מצורע
דשם רק הוזב שראה ג' ראיות
הוא חמור מיניה ולא זב שראה
ראיה א' חמור מיניה.

דף פז ע"ב

מג. בגמ' ור"י שפיר קאמר ר"ש
החזא מיבעי ליה לכדתניא וכו'.
קשה לר"ש דמניין לו שבשעה
שאין טמאי מתים משתלחין
דאין זבין ומצורעים משתלחין
וכמו שלמד ר"י מכאן, דהרי כמו
שמשתלחין זבין ומצורעים יותר
מטמאי מתים דמשתלחין רק

ממחנה אחת יש לומר
דמשתלחין גם בשעה שאין
טמאי מתים משתלחין, ומניין לו
דאין מחמירים בהם גם בשעה
שאין טמאי מתים משתלחים,
וצ"ע.

מד. בתוד"ה ואסור בתשמיש
המטה, כמ"ד בפ"ק דמ"ק
דמחולט אסור בתשמיש
המטה. ועיין ברש"י דכתב דגם
למ"ד דרק בימי ספרו אסור
בתשמיש אפשר לפרש הסוגיא
דהא גם הוא חומרא דהרי בזב
לא נאסר כלל בזה. ונראה
דהטעם דחולק תוס' בזה הוא
משום דלקמן בד"ה שכן הביא
תוס' דבמסכת נגעים תנן דבימי
ספרו הוי כטמא שרץ ורק
ממחנה אחת הוא משתלח, וא"כ
אם מיירי כמ"ד דרק בימי ספרו
הוא נאסר בתשמיש יקשה על
המשנה דנגעים, דהא כאן
אמרינן דגם בימי ספרו יש לו
להיות חמור מזב ולהשתלח מג'
מחנות ולמה אמרו שם דרק
ממחנה אחת הוא משתלח, אלא
מוכרח דכמ"ד דמחולט נאסר
בתשמיש איירי ולכן יש לו
להשתלח מג' מחנות דבימי

חלוטו איירי כאן, אבל לרש"י
דפירש הסוגיא גם כמ"ד דרך
בימי ספרו אסור קשה, וצ"ע.

דף סח ע"א

מה. בגמ' א"ל אכתי לא עיילתיה
אפיקתיה לישנא אחרינא אכתי
לא אפיקתיה עיילתיה. היינו
דבלישנא קמא הקושיא הוא על
הרישא דמה אמרו ויצא אל
מחוץ למחנה הרי אמרת לא
יבוא דהיינו שלא הכנסת אותו
כלל ואיך יצא, ובלישנא בתרא
הקושיא הוא על חסיפא דהרי
אמרת לו לצאת ועדיין לא
הספיק לצאת ואיך אתה אומר
לו לא יבוא אם בלא יצא עדיין
איירי.

מו. בגמ' אלא אימא מחוץ למחנה
זו מחנה לויא לא יבוא אל תוך
המחנה זו מחנה שכינה. קשה
דאם דאם ממחנה לויא אמרו לו
לצאת כ"ש שאסור להכנס
למחנה שכינה שהוא חמורה
יותר, ולמאי בעינן לומר לא
יבוא. ועיין רש"י דביאר דהיינו
שלא יצא דרך מחנה שכינה
ואפי' אם בכך יצא בדרך קצרה
יותר.

מו. בגמ' ואור החמה שבעתים
כאור שבעת הימים. עיין רש"י
דביאר דבאור יהיה חזק
שבעתים דהיינו ארבעים ותשע
כאור שבעה ימים של עכשיו.
ונראה עוד לבאר דהאור יהיה
חזק כהאור של שבעה ימים
דהיינו כבבריאית העולם דוא
בשבעה ימים הראשונים, וכן
מצאתי מפרשים דפירשו כעין
זה.

מה. בגמ' אידי ואידי לעולם הבא
ולא קשיא כאן במחנה שכינה
כאן במחנה צדיקים. היינו
דבמחנה שכינה חפרה הלבנה
ובושה החמה דהא השכינה
מאירה שם והוי כשרגא
בטיהרא, והיינו דמרוכ אור
השכינה הלבנה והחמה אינם
מאירים כלל, אבל במחנה
צדיקים אור החמה תהא
שבעתים כאור שבעת הימים.
אבל קשה דהרי בנוסח ברכה"מ
אומרים ביו"ט הרחמן ושם
כתיב צדיקים יושבים וכו'
ונהנים מזיו השכינה, משמע
דבאור השכינה הם נהנים ולא
באור החמה, ואדרבא משמע
דהם יושבים במחנה שכינה

עצמה ואיך נחלק בין מחנה
שכינה למחנה צדיקים דהיינו ב'
מחנות שונים, וצ"ע.

דף סח ע"ב

מט. בגמ' ולמ"ד הא ביד הא בכלי
מאי טעמא לא אמר וכו'. קשה
למה הקשו מאי טעמא לא אמר
כמ"ד החולק עליו, הרי הם
נחלקו באם יש שבות במקדש
או לא, דלמ"ד הא ביד הא בכלי
סבר דאין שבות במקדש ולכן

ביד מותר ורק בכלי הוא דאסור
דהוא איסור גמור, ולכן לא
יתרץ הא והא ביד דלדעתו ביד
מותר בכל אופן, ומ"ד הא והא
ביד לא יתרץ דהא ביד והא
בכלי, דלדעתו יש שבות במקדש
וגם ביד אם לא דביבשה מיירי
היה לה ליאסר, וא"כ למה הקשו
בגמ' כלל למה לא יתרצו
כהחולקים, ולכל הפחות היה לה
לגמ' לתרץ כן על קושייתה
ולמה לא תירצו כן, וצ"ע.